

Brüssel, 31. mai 2021
(OR. en)

9335/21

AGRI 253
FAO 22
COAFR 145
COHAFA 54
CONUN 79
ENV 386
CLIMA 133
SUSTDEV 70
DEVGEN 111
RELEX 493
SAN 345

MENETLUSE TULEMUS

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Saaja:	Delegatsioonid
Eelmise dok nr:	8949/21
Teema:	Nõukogu järeldused ELi prioriteetide kohta ÜRO toidusüsteemide 2021. aasta tippkohtumiseks

Delegatsioonidele esitatakse LISAS nõukogu järeldused ELi prioriteetide kohta ÜRO toidusüsteemide 2021. aasta tippkohtumiseks, mille nõukogu võttis vastu 26. mail 2021.

NÕUKOGU JÄRELDUSED

ELi prioriteetide kohta ÜRO toidusüsteemide 2021. aasta tippkohtumiseks

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

TULETADES MEELDE

- nõukogu 17. juuni 2019. aasta järeldusi „ELi meetmed reeglitel põhineva mitmepoolsuse tugevdamiseks“ (10341/19);
- nõukogu 8. juuli 2019. aasta järeldusi „Kestliku arengu eesmärkide toetamine kogu maailmas“ (10997/19);
- nõukogu 10. detsembri 2019. aasta järeldusi „Kestlik Euroopa aastaks 2030 – senine edu ja järgmised sammud“ (14835/19);
- nõukogu 19. oktoobri 2020. aasta järeldusi strateegia „Talust taldrikule“ kohta (12099/20);
- nõukogu 23. oktoobri 2020. aasta järeldusi „Elurikkuse kaitseks on vaja võtta kiireloomulisi meetmeid“ (12210/20);
- nõukogu 17. detsembri 2020. aasta järeldusi „Teeme majanduse taastamise ringluspõhiseks ja keskkonnahoidlikuks“ (14167/20);
- nõukogu 29. novembri 2019. aasta järeldusi ajakohastatud biomajanduse strateegia kohta (14594/19);
- nõukogu 25. novembri 2019. aasta järeldusi toitumisealase tegevuskava neljanda eduaruande kohta (14457/19);
- nõukogu 26. novembri 2018. aasta järeldusi ülemaailmse toiduga ja toitumisealase kindlustatuse tugevdamise kohta (14554/18);
- nõukogu 18. juuni 2018. aasta järeldusi, mis käsitlevad ELi ja selle liikmesriikide keskpika tähtajaga prioriteete seoses ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsiooniga (FAO) (10227/18);

1. KORDAB oma täielikku pühendumust kestliku arengu tegevuskavale 2030, ÜRO kliimamuutuste raamkonventsioonile, Pariisi kokkuleppele ja bioloogilise mitmekesisuse konventsioonile ning KINNITAB TAAS oma vankumatut toetust kestliku arengu eesmärkide rakendamise aastakümnenndile, et anda uut hoogu 17 kestliku arengu eesmärgi saavutamisele aastaks 2030. Jätkame tihedat koostööd ÜROga, et edendada ja tugevdada reeglitel põhinevat mitmepoolset tegevust, eesmärgiga kaotada vaesus, nälg ja alatoitumus, kaitsta planeeti ja tagada kõikidele inimestele rahu ja heaolu, tuginedes inimõiguste ja inimväärikuse täielikule austamisele;
2. TERVITAB ÜRO peasekretäri algatust kutsuda tegevuskümnenndi raames kokku toidusüsteemide tippkohtumine, eesmärgiga võtta julgeid meetmeid, millega muuta viisi, kuidas maailm toitu toodab ja tarbib, et saaksime püsivalt kõigile tagada meie planeedi võimaluste piires piisava, ohutu ja taskukohase toidu ja tervisliku toitumise. Kestliku arengu tegevuskava 2030 eesmärkide saavutamiseks on oluline kestlike toidusüsteemide ja tervislike toitumisharjumuste loomine;
3. HINDAB kõrgelt seda, et tippkohtumine on inimkeskne ja lahendustele orienteeritud. See on ülemaailmse kogukonna jaoks suurepärane võimalus ühiselt tegeleda pidevate ja omavahel seotud probleemidega, millega praegused toidusüsteemid silmitsi seisavad. Tippkohtumine on samuti väga oluline selleks, et taastada paremini ja keskkonnahoidlikumalt COVID-19 kriisist ja selle negatiivsest sotsiaal-majanduslikust mõjust, mis süvendab ebavõrdsust ning suurendab toiduga kindlustamatust ja alatoitumust;
4. ON TÄIELIKULT PÜHENDUNUD koostööle kõigi maailma piirkondade riikidega ja kõigi asjaomaste sidusrühmadega, et saavutada tippkohtumisel ambitsioonikad tulemused ja tõhusad järelmeetmed, mille aluseks on üldised inimõiguste põhimõtted ja õigust toidule käsitlev lähenemisviis. Oleme valmis osalema selles ühises ettevõtmises, mille aluseks on kestliku arengu tegevuskava 2030 ja visioon kestlikust, kliimaneutraalsest ja ressursitõhusast tulevikust, mis määrati kindlaks Euroopa rohelises kokkuleppes¹ ja sellega seotud strateegiates ja tegevuskavades, eelkõige strateegias „Talust taldrikule“² ja ELi elurikkuse strateegias aastani 2030³, ning ELi metsaga seotud poliitikavaldkondades ning ELi ühises põllumajandus- ja kalanduspoliitikas;

¹ [15051/19 + ADD 1](#), [EUCO 9/19](#), [EUCO 29/19](#), [EUCO 22/20](#).

² [8280/20](#) ja [12099/20](#).

³ [8219/20](#) ja [12210/20](#).

5. KINNITAB TAAS pühendumust kindlustada ja tugevdada koostööd kõigi ÜRO organite ja asutustega, kes osalevad toidusüsteemide tippkohtumisel ja selle järelmeetmetes, ning julgustab neid tegema tihedat koostööd nn ühe ÜRO (*One UN*) vaimus;
6. RÕHUTAB ÜRO 2021. aasta toidusüsteemide tippkohtumist silmas pidades järgmisi üldpõhimõtteid ja peamisi prioriteete:

TOIDUSÜSTEEMIDE ÜMBERKUJUNDAMISE ÜLDPÕHIMÕTTED

7. Toidusüsteemidel on inimeste elule, tervisele ja heaolule väga suur mõju. Samuti mõjutavad need oluliselt planeedi loodusvarasid ja ökosüsteeme. Praegustes toidusüsteemides esineb sageli struktuurseid **nõrkusi ja mittekestlikke suundumusi**, mis koos praeguse **ebavõrdsusega** tervislikule toitumisele juurdepääsul⁴ nõuavad **kiiremat kooskõlastatud tegutsemist**.
8. Kooskõlas kestliku arengu tegevuskava 2030 üldpõhimõttega, et mitte kedagi ei tohi kõrvale jätta, peab ülemaailmsete toidusüsteemide üleminek olema **õiglane ja kaasav** ning tuginema **inimõigustepõhisele lähenemisviisile**. Erilist tähelepanu tuleks pöörata kõige vaesematele ja haavatavamatele ning kohalike kogukondade ja põlisrahvaste õigustele.
9. Tuleb teha suuremaid jõupingutusi, et kogu maailmas tegeleda **toiduga kindlustamatuse ja alatoitumuse algpõhjuste ja peamiste teguritega**, eelkõige vaesuse, ebavõrdsuse, kliimamuutuste, bioloogilise mitmekesisuse vähenemise, sundrände ja konfliktidega. Sellega seoses tuleb hoolikalt käsitleda toiduga kindlustatuse ja toitumise tagamist ebakindlates ja humanitaarkriisi olukordades, millele tuleb kõikidel tasanditel läheneda **integreeritud humanitaar-, arengu- ja rahuperspektiivist** lähtudes. Samuti on vaja jätkata jõupingutusi, et tegeleda toiduga kindlustamatuse tsüklilise mõjuga ja parandada **humanitaartoiduabi** andmist, et toetada haavatavaid inimesi ja kogukondi konfliktiolukordades.
10. Naised annavad kogu maailmas toiduga kindlustatuse ja toitumise tagamisse olulise panuse, mida tihti alahinnatakse. **Soolise võrdõiguslikkuse saavutamine** ning sotsiaal-majanduslike ja muude takistuste kõrvaldamine on endiselt otsustava tähtsusega, et **võimestada naisi ja tütarlapse täitma** täiel määral oma rolli toidusüsteemide ümberkujundamisel.

⁴ Tervislikku toitumist kirjeldatakse Maailma toiduga kindlustatuse komitee toidusüsteemide ja toitumist käsitlevates vabatahtlikes suunistes ([CFS Voluntary Guidelines for Food Systems and Nutrition](#)) kui ohutut, mitmekesist, tasakaalustatud ja täisväärtuslikel toiduainetel põhinevat toitumist.

11. Toidusüsteemide ümberkujundamisega seotud probleemid on tihedalt seotud **laiemate kestlikkuse, bioloogilise mitmekesisuse ja kliimaprobleemidega**, millega maailm silmitsi seisab. Ülemaailmselt tuleks teha jõupingutusi, et soodustada **toidusüsteemi kõikides etappides** (tootmine, töötlemine, ladustamine, levitamine, tarbimine ja kõrvaldamine) **kõikide poolte aktiivset osalemist** ning käsitleda nende **vastutust**.
12. Kestlikele ja vastupidavatele toidusüsteemidele ülemineku saavutamine peab põhinema **terviklikul ja süsteemsel lähenemisviisil** ning tuginema **teadusuuringutele ja innovatsioonile**. Selleks on vaja paremini kasutada ja täiustada **teadus- ja tõenduspõhiseid meetodeid**, et hinnata toidu majanduslikku, keskkonnavalast ja sotsiaalset välismõju, sealhulgas selle varjatud kulusid eelkõige keskkonnale ja tervisele, ning paremini mõista koostoimet ja võimalikke kompromisse toidusüsteemide eri mõõtmes ja nende vahel. Erilist tähelepanu tuleb pöörata **teaduskoostöö** toetamisele ning **teaduse ja poliitika vahelise seose parandamisele**, võttes nõuetekohaselt arvesse traditsioonilisi ja põlisteadmisi.
13. Toiduainete tootmise ja tarbimise mudelite ümberkujundamisel on kesksel kohal tugev ja integreeritud **paljusid sidusrühmi hõlmav lähenemisviis**, mis põhineb kõigi tasandite avaliku ja erasektori osalejate, kodanikuühiskonna organisatsioonide, teadusasutuste ja poliitikakujundajate vahelisel dialoogil ja partnerlusel. Äärmiselt oluline on tagada **kõigi sidusrühmade aktiivne kaasamine** võrdsetel tingimustel, muu hulgas **soodsa poliitilise keskkonna** ning asjakohaste majanduslike ja rahaliste stiimulite kaudu.
14. Hästi toimivate toidusüsteemide tagamiseks ning piirkondlike ja kohalike turgude tugevdamiseks on väga oluline, et nii era- kui ka avaliku sektori osalejad teeksid **piisavalt vastutustundlikke investeeringuid** kõikidel tasanditel. Sellega seoses on vaja kindlat tegutsemist, et innustada **rahvusvaheliste vahendite** kasutuselevõtmist ja kohaldamist, eesmärgiga edendada selliseid **vastutustundlikke investeeringuid**, mis tagavad toiduga kindlustatuse ja toitumise, austades samas inimõigusi,⁵ tagades õigluse ja läbipaistvuse maavalduse haldamisel⁶ ja mis on kooskõlas kliima- ja keskkonnanäesmärkidega.

⁵ Eelkõige maailma toiduga kindlustatuse komitee vastutustundlike investeeringute põhimõtted ([CFS Principles for Responsible Investment in Agriculture and Food Systems](#)).

⁶ Eelkõige maailma toiduga kindlustatuse komitee maa-, kalavarude ja metsavalduse vastutustundliku haldamise vabatahtlikud suunised toiduga kindlustatuse kontekstis ([CFS Voluntary Guidelines on the Responsible Governance of Tenure of Land, Fisheries and Forests in the Context of National Food Security](#)).

15. Toidusüsteemide ümberkujundamisel tuleks võtta nõuetekohaselt arvesse **maa- ja linnapiirkondade vahelisi seoseid**, samuti territooriumide mitmekesisust ning nende konkreetseid tugevaid ja nõrku külgi. Sellega seoses võib olulise panuse anda **territoriaalne ja alt üles lähenemisviis**, milles võetakse arvesse kohalikke probleeme ja kasutatakse kohalikke vahendeid.

PEAMISED PRIORITEEDID, MILLE OSAS TULEB TOIDUSÜSTEEMIDE TIPPKOHTUMISEL EDUSAMME TEHA

16. Lähtudes inimõiguste alastest üldpõhimõtetest ja pidades eelkõige silmas õigust toidule, on EL⁷ võtnud endale kohustuse teha toidusüsteemide tippkohtumise eesmärkide saavutamisel oma partneritega koostööd, et toetada kestliku arengu eesmärkide saavutamist.
17. EL rõhutab tippkohtumise järgmisi valdkondadevahelisi prioriteete, mida tuleks käsitleda terviklikul ja integreeritud viisil.

Kestlikkuse ja vastupanuvõime tugevdamine

18. Põllumajanduse, kalanduse ja vesiviljelusega tuleb tagada maailma kasvava elanikkonna toiduga kindlustatus ja toitumine kestlikul viisil. Selleks tuleb loobuda mittekestlikest tootmismeetoditest ja -tavadest ning kasutada rohkem **looduspõhiseid lahendusi ja ökosüsteempõhiseid lähenemisviise**, nagu agroökoloogilised tavad, mahepõllumajandus ja agrometsandus, ning suurendada suutlikkust maakasutuse integreeritud planeerimiseks ja haldamiseks. Erilist tähelepanu tuleb pöörata **mulla degradeerumise vähendamisele ja mulla seisundi parandamisele**. Lisaks nõuab mageveevarude ulatuslikum kasutamine koos põudade sagedasemaks ja intensiivsemaks muutumisega julgeid meetmeid, et edendada **veevarude kestlikku ja integreeritud majandamist**, tõhusat veekasutust ning magevee- ja pinnasereostuse ärahoidmist.
19. Tugev **põllumajandus- ja toidupoliitika** ning tõhusad ülemaailmsed raamistikud loodusvarade, sealhulgas geneetiliste ressursside säästva kasutamise edendamiseks on võtmetähtsusega, et toetada üleminekut kestlikele ja vastupidavatele toidusüsteemidele.

⁷ Käesolevas dokumendis läbivalt kasutatud mõiste „EL“ puhul ei eristata seda, kas pädevus kuulub üksnes ELile, ELile ja selle liikmesriikidele või üksnes ELi liikmesriikidele.

Koos territoriaalsete lähenemisviisidega on **õiglased ja läbipaistvad tootmise ning keskkonnavalased sertifitseerimis- ja kvaliteedikavad** olulised vahendid, mida saab sel eesmärgil kasutada. Samuti tuleks tugevdada **väetiste, pestitsiidide ja antimikroobikumide vastutustundlikku ja säästvat kasutamist** edendavaid meetmeid, muu hulgas vähendamiseesmärkide kaudu.

20. Ookeanide ja magevee kaitse ning mereökosüsteemide kaitse on kestlikuks ja tervislikuks toitumiseks vajaliku toidu tootmiseks väga oluline. Tunnistades **kalanduse ja vesiviljeluse** olulist panust, on vaja teha rohkem jõupingutusi, et töötada välja kestlikud viisid ülemaailmsete mereannivarude majandamiseks. Selles valdkonnas tehtavas töös tuleb keskenduda **kalavarude kaitsmisele ja säästvale kasutamisele**, ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi kaotamisele nulltolerantsuse põhimõtte alusel ning ülepüügi vastasele võitlusele ja negatiivsete keskkonnamõjude ennetamisele. Tippkohtumine peaks julgustama **koostööd** konkreetsete meetmete osas, et tagada **kalavarude tõhus majandamine** ning **vesiviljeluse** ja selle väärtusahelate **kestlik areng**, et toetada kestlikke ja vastupidavaid toidusüsteeme.
21. **Bioloogiline mitmekesisus ja toidusüsteemid** on omavahel tihedalt seotud. Bioloogilise mitmekesisuse vähenemine ning keemiliste sisendite ja jäätmete ebakorrektna käitlemine kujutavad endast tõsist ohtu pikaajalisele toidutootmisvõimele ja toidusüsteemide vastupidavusele. Kiiresti on vaja võtta meetmeid, et tegeleda **bioloogilise mitmekesisuse** vähenemise otseste ja kaudsete põhjustega toiduainete tootmise ja tarbimise kontekstis. Sellega seoses on äärmiselt oluline vähendada sõltuvust **pestitsiididest ja ülemäärast väetamisest**, et kaitsta **bioloogilist mitmekesisust põllumajanduses** ja seda säästvalt kasutada, muu hulgas agroökoloogiliste tavade ja mahepõllumajanduse kaudu, ning tegeleda **tolmeldajate**, millel on ökosüsteemide tervise ja toiduga kindlustatuse puhul äärmiselt oluline roll, **vähenemise** algpõhjustega. Sellega seoses rõhutab EL, kui oluline on jõuda bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni osaliste konverentsi 15. istungjärgul⁸ kokkuleppele **2020. aasta järgses** ümberkujundavas ja ambitsioonikas **ülemaailmses bioloogilise mitmekesisuse raamistikus**.

⁸ Bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni osaliste konverentsi 15. istungjärg.

22. **Metsad ja agrometsandussüsteemid** aitavad nii otseselt kui ka kaudselt mitmel viisil kaasa toiduga kindlustatuse ja toitumise tagamisele. On vaja teha rohkem ühiseid jõupingutusi ÜRO metsanduse strateegilise kava 2017–2030 rakendamiseks, et peatada **ülemaailmne raadamine ja metsa seisundi halvenemine**, muu hulgas **ebaseaduslik metsaraie**, ja tagada metsa kestlik majandamine, pöörates piisavalt tähelepanu põlismetsa ja vana metsa säilitamisele. Tunnistades, et põllumajanduse laiendamine on üks peamisi ülemaailmse raadamise põhjustajaid, on väga oluline tagada **läbipaistvad ja kestlikud tarneahelad**, muu hulgas minimeerides raadamise ja metsade seisundi halvenemisega seotud toodete turule laskmise riski. Selleks peaks tippkohtumine tugevdama **kahe- ja mitmepoolset koostööd** poliitika ja meetmete valdkonnas, et julgustada riike rakendama ja jõustama ambitsioonikat, õiglast ja tulemuspõhist poliitikat, mille eesmärk on võidelda raadamise ja metsade seisundi halvenemise vastu.
23. Kliimamuutused mõjutavad tugevalt **toidusüsteeme**, kuid samas on toidusüsteemid **kliimamuutuste** oluline tõukejõud. Vastutustundlikud investeeringud, innovatsioon ja digitehnoloogia pakuvad häid võimalusi **kliimamuutustega kohanemiseks ja nende leevendamiseks** kõigis toidusüsteemides. Tippkohtumine peaks pakkuma **lahendusi, uuendusi ja parimaid tavasid**, mida saab laiendada ja millel on kestev mõju, et saavutada näljahäda kaotamine ning käsitleda kõigis toidusüsteemides igakülselt kliima- ja kestlikkuse eesmärgi. Sellega seoses tuleb erilist tähelepanu pöörata sellele, et uuendused oleksid kättesaadavad ja juurdepääsetavad kõige vaesematele ja haavatavamatele riikidele ja kogukondadele.
24. **Õiglane üleminek ringmajandusele** võib anda märkimisväärse panuse kestlike ja vastupidavate toidusüsteemide kujundamisse. Tuleb teha rohkem jõupingutusi, et vähendada taastumatute loodusvarade kasutamist ja tugevdada **biotoorainel põhinevaid sektoreid**, kaasates muu hulgas vastutustundlikke investeeringuid ja turge ning edendades biomassi kestlikku tootmist ja töötlemist. Lisaks on ülemaailmses toidutarneahelas oluline roll **kestlike valguallikate potentsiaali edasiarendamisel**.

25. Kestlike toidusüsteemide saavutamiseks on otsustava tähtsusega **praeguse toidukao ja toidujäätmete taseme** märkimisväärne **vähendamine**. Selleks et saavutada 2030. aastaks seatud üleilmne eesmärk vähendada jaekaubanduse ja tarbimise tasandil toidujäätmeid poole võrra ning vähendada tootmis- ja tarneahelas tekkivat toidukadu (muu hulgas saagikoristusjärgset toidukadu), on vaja erilist tähelepanu pöörata sektoritevahelise ning avaliku ja erasektori koostöö edendamisele; hariduslike ja teadlikkuse suurendamise meetmete toetamisele; toidupakendite ressursitõhusa ja ringmajandust toetava disaini edendamisele; kõrvalsaaduste ohutule kasutamisele ja toidujäätmete ringlussevõtule; toodete säilivusaja vastutustundlikule parandamisele ning toidukao ja toidujäätmete seire ja aruandluse tõhustamisele kogu toidutarneahelas.
26. Väga oluline on tagada esmatootjatele ja kõigile kogu toidutarneahelas osalejatele **inimväärne elatis ja elatustase**, muu hulgas sotsiaalkaitsemeetmete kaudu. Erilist tähelepanu tuleks pöörata **väikepõllumajandustootjate, põllumajanduslike pereettevõtete ja väiketootjate** olulisele rollile **kalanduses, vesiviljeluses ja metsanduses**. Selleks et nad saaksid täielikult ära kasutada oma potentsiaali kestlikele toidusüsteemidele ülemineku edendamisel, on oluline võimaldada neile parem juurdepääs turgudele, tootmisvahenditele ja -sisenditele, rahastamisele ja kindlustusele; pakkuda neile paremat maavalduse, veealade ja püügipiirkondade haldamist, õiglasi töötingimusi ja inimväärseid hügieenirajatisi; parandada nende juurdepääsu teadusuuringutele, teadmistele, tehnoloogiale ja uuendustele; ning tunnustada kohalike ja lühikeste tarneahelate rolli.
27. Kaasava üleminekuprotsessi jaoks on vaja nõuetekohaselt tunnustada **põlisrahvaste ja kohalike kogukondade kesket rolli toidusüsteemides**, suurendades nende mõjuvõimu ja kaitstes nende õigusi. Samuti on oluline parandada maapiirkondades **naiste ja noorte** väljavaateid ja elatustaset. Tippkohtumisel tuleks rõhutada, et sel eesmärgil on vaja võtta pidevaid ja kiireid meetmeid.
28. Tuleb jätkata jõupingutusi, et tegeleda toiduga kindlustamatuse ja alatoitumusega hädaolukordades ja pikaajalistes kriisiolukordades. Sellega seoses on **humanitaartoiduabi** toiduga kindlustatuse tagamise põhielement, kaitstes elusid ja elatusvahendeid ning võimaldades kiiremat taastumist.

Rohkem on vaja ära teha selleks, et edendada **tõhusamaid toiduabimehhanisme**, muu hulgas ennetavaid meetmeid, rahaülekandeid ja toiduainete kohalikke hankeid, mis võivad aidata vähendada ka humanitaarsekkumiste keskkonnamõju ja toetada kohalikke toidusüsteeme.

Tervisliku toitumise edendamine kestlike toidusüsteemide kaudu

29. Praegused **toidu tarbimisharjumused** peavad muutuma kestlikumaks. Sellega seoses on oluline roll tarbijatel. Kestlike, ohutute, tervislike ja mitmekesiste toitumismustrite, muu hulgas taimse toidu toetamine ja edendamine **parema toidukeskkonna, hariduse, teadlikkuse suurendamise ja teabele juurdepääsu** kaudu peaks olema toidusüsteemide ümberkujundamiseks tehtavate ülemaailmsete jõupingutuste lahutamatu osa. Sellega seoses tuleb erilist tähelepanu pöörata tarbijate selge teavitamise edendamisele, eelkõige läbipaistvate **märgistussüsteemide** ja toitumisalase hariduse kaudu.
30. Koos nälja kaotamiseks ja toiduga kindlustamatuse vastu võitlemiseks tehtavate jätkuvate ühiste jõupingutustega tuleb erilist tähelepanu pöörata sellele, et tegeleda suureneva **alatoitumuse** probleemiga kõigis selle vormides, muu hulgas alatoitumuse ning **ülekaalulisuse, rasvumise** ja muude **toitumisega seotud** mittenakkuslike **haiguste** samaaegse esinemisega. Erilist tähelepanu tuleks pöörata toitumisele, mida **lapsed ja noorukid** vajavad kasvamiseks ja oma täieliku potentsiaali saavutamiseks, muu hulgas koolide toitumisprogrammide kaudu. Rahvusvahelised suunised tervisliku toitumise edendamise poliitika kohta on väga olulised, eriti kõige vaesemate ja eakate ning ebakindlates oludes elavate naiste ja laste jaoks. EL toetab minimaalse toitumisalase mitmekesisuse näitajate laiemat kasutamist, et jälgida erinevate elanikkonnarühmade toitumisharjumusi.
31. Vastutustundlikud **turustamistavad** ja sihtotstarbeline **hinnapoliitika** võivad mängida olulist rolli, et aidata inimestel teha häid toiduvalikuid, andes panuse **туру läbipaistvuse suurendamisse** ja tootjatele õiglasema hüvitise andmisse. Samuti tuleb erilist tähelepanu pöörata **kestliku avaliku ja erasektori hankepoliitika** tõhusamale rakendamisele ning vabatahtlike kestlikkusstandardite integreerimisele nendesse poliitikavaldkondadesse.

32. Tippkohtumisel tuleks välja pakkuda tõhusad meetmed, et **kestlike toidusüsteemide abil** suurendada **tervisliku toitumise kättesaadavust ja taskukohasust**, muu hulgas haavatavate elanikkonnarühmade jaoks.

Toiduohutuse ja rahvatervise tugevdamine

33. Tarbijatele pakutava toidu ohutuse tagamine on äärmiselt oluline. See eeldab suutlikkust **toitu kogu toiduahela ulatuses** piisavalt **jälgida, riske minimeerida**, muu hulgas toidu töötlemise ja jaemüügi etapis, ning tõhusalt **toidupettuse vastu võidelda**. Sellega seoses kinnitab EL taas oma täielikku toetust **rahvusvaheliste standardiorganisatsioonide**, eelkõige *codex alimentarius*'e komisjoni, rahvusvahelise taimekaitsekonventsiooni alusel tegutseva fütosanitaarmede komisjoni ja Maailma Loomatervishoiu Organisatsiooni (OIE) olulisele tööle. Nende organisatsioonide poolse teadus- ja tõenduspõhiste rahvusvaheliste standardite väljatöötamisel tuleks nõuetekohaselt arvesse võtta toidusüsteemide kestlikkust.
34. Toidusüsteemide eduka ümberkujundamise keskseks nõudeks on **terviseühatsuse põhimõtte** täielik rakendamine, kuna inimeste, loomade, taimede ja nende ühise keskkonna tervis on lahutamatult põimunud. Sellega seoses tuleks Maailma Terviseorganisatsiooni (WHO), Maailma Loomatervise Organisatsiooni (OIE) ja ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsiooni (FAO) vahelist **kolmepoolset koostööd** veelgi tugevdada ja **laiendada** nii, et see hõlmaks võrdsetel alustel ka **ÜRO Keskkonnaprogrammi (UNEP)**. Sellega seoses tervitab EL hiljuti loodud **terviseühatsuse kõrgetasemelist eksperdirühma**, kuhu kuuluvad FAO, OIE, WHO ja UNEP.
35. **Antimikroobikumiresistentsus** on tõsine oht inimeste ja loomade tervisele ning ohutu ja kestliku toidu tootmisele. EL toetab jätkuvalt kindlalt **antimikroobikumide vastutustundlikku, mõistlikku ja kestlikku kasutamist** ning kordab oma üleskutset lõpetada järk-järgult nende kasutamine kasvukiirendajatena. Tippkohtumisel tuleks rõhutada pakilist vajadust suurendada ülemaailmseid jõupingutusi rakendada **2015. aasta üleilmset antimikroobikumiresistentsuse vastast tegevuskava** terviseühatsuse põhimõtte alusel.

36. Äärmiselt oluline on **zoonootiliste haiguste** ennetamine ja nendeks valmisolek. EL rõhutab vajadust tugevdada kontrolli- ja reageerimismehhanisme ning töötada välja rahvusvahelised suunised rangemate ohutus- ja hügieenimeetmete kohta ja neid paremini rakendada, eelkõige Maailma Loomatervishoiu Organisatsiooni kontekstis. Sellega seoses tuleks täielikult arvesse võtta uute **zoonootiliste haiguste tekkimise ja edasikandumise** riske, eelkõige seoses loomakasvatuse ja inimeste sekkumisega ökosüsteemidesse ja looduslikesse liikidesse. Nende riskide leevendamiseks on vaja teha rohkem jõupingutusi, tugevdades muu hulgas meetmeid looduslike liikidega kaubitsemise vastu võitlemiseks.

Toidusüsteemide kestlikkusele ja vastupidavusele kaasaaitamine kaubanduse kaudu

37. Avatud, läbipaistev ja reeglitel põhinev rahvusvaheline kaubandus, mis on kooskõlas Maailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) eeskirjadega ning sanitaar- ja fütosanitaarstandarditega, mängib olulist rolli, et tagada kõigile juurdepääs piisavale, ohutule ja tervislikule toitumisele. **Mitmepoolsed ja kahepoolsed kaubanduslepingud võivad olla oluline vahend** ambitsioonikate **toidusüsteemidega seotud kestlikkuse eesmärkide** saavutamiseks eelkõige sellistes olulistes valdkondades nagu Pariisi kokkuleppe ja bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni tõhus rakendamine; veevarude, maa ja metsade säästev majandamine; raadamise ja ebaseaduslikult ülestöötatud puidu vastane võitlus; võitlus antimikroobikumiresistentsuse edasise leviku vastu ja selle ennetamine; pestitsiidide säästva ja mõistliku kasutamise edendamine; loomade heaolu parandamine; ning inimväärsete töötingimuste kaitse. EL jätkab koostööd oma kaubanduspartneritega, eelkõige arengumaadega, ning toetab neid, eesmärgiga toetada üleminekut kestlikele toidusüsteemidele. EL kordab samuti oma toetust **WTO reformimiseks** tehtavatele jõupingutustele, et suurendada WTO panust kestlikkuse arengusse.
38. Lisaks rahvusvahelisele kaubandusele tuleks nõuetekohaselt tunnustada **piirkondliku ja kohaliku kaubanduse** võimalikku panust kestlikesse ja vastupidavatesse toidusüsteemidesse, muu hulgas **lühikeste tarneahelate** kaudu. **Kohalikele ja piirkondlikele turgudele juurdepääsu** loomine, tugevdamine ja parandamine on hädavajalik, et tagada kohalike, piirkondlike ja ülemaailmsete toidusüsteemide vastastikune täiendavus, suurendades seeläbi nii toidusüsteemide kestlikkust kui ka vastupidavust.

Uued rahastamislahendused ja ärimudelid

39. Kestlike toidusüsteemide edendamiseks on sidusrühmadele vaja tagada uued **rahastamislahendused ja ärimudelid**, muu hulgas vajaduse korral toetust segarahastamise, riskijagamismehhanismide ja kindlustusskeemide kaudu. Eelkõige peaksid need edendama **rahastamisvõimalusi kestlike ja vastutustundlike investeeringute tegemiseks toidusüsteemidesse**, pöörates erilist tähelepanu väikepõllumajandustootjale ja põllumajanduslikele pereettevõttele ning väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele. Sellega seoses on võtmetähtsusega võimalike huvide konfliktide vältimiseks loodavad **vastutusmehhanismid** ja kaitsemeetmed.
40. Keskkonnale, bioloogilisele mitmekesisusele ja kliimale kahjulikud stiimulid tuleks järk-järgult kaotada. Sellega seoses tervitab EL **ÜRO keskkonnamajandusliku arvepidamise süsteemi** vastuvõtmist ning kutsub üles jätkama tööd, et edendada kogu toidusüsteemis otsustajate poolt **looduskapitali arvestamist**.

Teaduslikult põhjendatud teadmiste parandamine ning tugeva teaduse ja poliitika vahelise seose tagamine

41. Selleks et paremini mõista toidusüsteemide ümberkujundamisega seotud probleeme ja võimalusi ning määrata kindlaks tegevusprioriteedid, tuleks ülemaailmsel, piirkondlikul ja riigi tasandil toidusüsteeme täiendavalt **teaduslikult ja tõenduspõhiselt hinnata**.
42. Samuti vajavad valitsused, erasektor, teadusasutused, kodanikuühiskonna organisatsioonid ja tarbijad toidusüsteemide tuleviku kohta teadlike otsuste tegemiseks juurdepääsu **parimatele tehnilistele ja sotsiaal-majanduslikele teadmistele**, tunnustades nõuetekohaselt traditsioonilisi ja põlisteadmisi. EL on pühendunud sellega seotud **teadmiste, innovatsiooni ja tehnosiirde** tõhustamisele.
43. Tippkohtumine peaks aitama **tugevdada toidusüsteemide juhtimist** eri tasanditel, sealhulgas mitut sidusrühma hõlmavate ja valitsustevaheliste mehhanismide kaudu, ning tagama **tugeva teaduse ja poliitika vahelise seose**, mis võimaldab teha teadmispõhiseid poliitilisi otsuseid.

44. Sellega seoses tunnustab EL **maailma toiduga kindlustatuse komitee** ja selle **toiduga kindlustatuse ja toitumise kõrgetasemeline eksperdirühma (HLPE)** kesksel rollil. Tippkohtumine peaks julgustama riike ja kõiki sidusrühmi tugevdama maailma toiduga kindlustatuse komitee poliitikavahendite kasutuselevõttu ja rakendamist. Sellega seoses rõhutab EL eelkõige hiljuti vastu võetud **maailma toiduga kindlustatuse komitee toidusüsteeme ja toitumist käsitlevate vabatahtlike suuniste** tähtsust ning kutsub üles neid laiaulatuslikult rakendama.

TIPPKOHTUMISE JÄRELMEETMED

45. EL on võtnud endale kohustuse saavutada toidusüsteemide tippkohtumisel **ambitsioonikas tulemus**, mis **kiirendab toidusüsteemide ümberkujundamist** õigust toidule käsitleva lähenemisviisi kaudu, kasutades selleks ühist visiooni, mis kajastub **selges tegevuskavas**, mis on kooskõlas kestliku arengu eesmärkide järelevalve- ja aruandluskorraga.
46. Tippkohtumise tõhusad järelmeetmed nõuavad tugevat koostööd ÜRO tasandil ja **käimasolevate ÜRO algatuste tugevdamist**, et saavutada kestliku arengu eesmärgid, vältides samal ajal töösuundade dubleerimist või kattumist. EL rõhutab, kui oluline on kasutada parimal viisil ära **olemasolevaid valitsustevahelisi ja institutsioonilisi mehhanisme** tagamaks, et tippkohtumise tulemused hoogustavad uusi meetmeid ja aitavad kaasa edusammude tegemisele, ning samuti selleks, et mõõta ja analüüsida tippkohtumise mõju laiemas kestliku arengu tegevuskava 2030 kontekstis. Selleks on vaja **tihedat koostööd ja koordineerimist asjaomaste ÜRO asutuste ja foorumite** vahel, eelkõige ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsiooni (FAO), Rahvusvahelise Põllumajanduse Arengu Fondi (IFAD), Maailma Toiduprogrammi (WFP), maailma toiduga kindlustatuse komitee (CFS), Maailma Terviseorganisatsiooni (WHO), ÜRO Keskkonnaprogrammi (UNEP), ÜRO kõrbestumise vastu võitlemise konventsiooni (UNCCD), Maailma Loomatervise Organisatsiooni (OIE), *codex alimentarius*'e komisjoni ja rahvusvahelise taimekaitsekonventsiooni vahel.

47. Erilist tähelepanu tuleks pöörata sellele, et **tippkohtumise tulemusi** võetakse nõuetekohaselt arvesse **mitmepoolsete algatuste ja** selliste **eelseisvate sündmuste** puhul nagu toitumise ja majanduskasvu seostele pühendatud tippkohtumine (Tokyo, detsember 2021), ülemaailmne vesiviljeluse konverents (Shanghai, september 2021), kliimamuutuste konverentsi osaliste kohtumine (COP 26) (Glasgow, november 2021), ÜRO bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni osaliste kohtumine (COP 15) (Kunming, oktoober 2021), ÜRO kõrbestumise vastu võitlemise konventsiooni osaliste kohtumine (COP 15) (september 2021), ÜRO ookeanikonverents (Lissabon 2022), konverents „Stockholm 50+“ (Stockholm 2022) ning 2023. aasta ÜRO veekonverents (New York, 22.–24. märts 2023).

ELi tasandi meetmed ja algatused

48. EL püüab koos oma partnerite ja kõigi asjaomaste sidusrühmadega olla eeskujuks tippkohtumise järgse ümberkujundamisprotsessi elluviimisel ning on selleks valmis edendama **liite ja partnerlusi**.
49. Osana oma laiematest poliitikameetmetest, mille eesmärk on tagada toiduga kindlustatus ja toitumine ning saavutada kestliku arengu tegevuskava 2030 eesmärgid ELis ja sellest väljaspool, seab EL suhetes oma kaubanduspartneritega eesmärgiks keskenduda rohkem kestlikele toidusüsteemidele, et saavutada ülemaailmsel tasandil ühiselt edukas üleminek. Sellest tulenevalt kavatseb EL lisada nendesse **ELi kaubanduslepingutesse**, mille üle praegu läbirääkimisi peetakse, **eraldi peatüki toidusüsteemide kestlikkuse kohta** ning tugevdada selles valdkonnas koostööd riikidega, kes on ELiga kaubanduslepingud juba sõlminud.
50. EL kavatseb kindlasti jätkata ka jõupingutusi, et töötada välja **kestlik ja vastupidav ELi toidusüsteem**, ning on valmis jagama oma partneritega oma teadmisi, oskusteavet ja kogemusi. **Peamised lühiajalised ja keskpikad meetmed ja algatused**, mida EL kavatseb sel eesmärgil võtta, eelkõige oma **Euroopa roheline kokkuleppe ja strateegia „Talust taldrikule“** raames, hõlmavad järgmist:
- kestlike toidusüsteemide jaoks ELi õigusraamistiku väljatöötamine;
 - vastutustundlike äri- ja turundustavade tegevusjuhendi koostamine koos kõigi asjaomaste sidusrühmadega;

- uue toidujäätmete mõõtmise metoodika alusel toidujäätmete vähendamise siduvate eesmärkide väljatöötamine;
- säästva vesiviljeluse suuniste väljatöötamine, et tagada säästvalt majandatud vesiviljelusest pärit toidu kestlik tootmine;
- selliste õigusaktide väljatöötamine, mille eesmärk on vältida või minimeerida raadamisega või metsade seisundi halvenemisega seotud toodete laskmist ELi turule, samuti täiendavad algatused raadamise peatamiseks ja säästva metsamajandamise edendamiseks;
- meetmete väljatöötamine, millega suurendatakse mahepõllumajanduseks kasutatavat ELi põllumajandusmaad, mahepõllumajanduslikku vesiviljelust ja mahetoodete tarbimist;
- meetmete väljatöötamine pestitsiidide, antimikroobikumide ja toitainete kadude kvantitatiivse vähendamise eesmärkide saavutamiseks;
- algatuste käivitamine programmi „Euroopa horisont“ raames, et toetada ambitsioonikaid rahvusvahelisi ja valdkondadevahelisi teadus- ja innovatsiooniprojekte kestlike toidusüsteemide jaoks (sealhulgas läbi partnerluse, mis käsitleb inimeste, planeedi ja kliima jaoks ohutuid ja kestlikke toidusüsteeme);
- ELi süsinikku siduva majandamise algatuse ettevalmistamine süsinikdioksiidi eemaldamise sertifitseerimiseks, mis põhineb kindlal ja läbipaistval järelevalvel ja kontrollil;
- sellise ettepaneku väljatöötamine, mille eesmärk on tagada ühtlustatud teaduspõhine pakendi esiküljel esitatava toitumisalase teabe märgistamise süsteem ja kestlik märgistamisraamistik;
- algatuste käivitamine töödeldud toidu koostise muutmise edendamiseks, muu hulgas vajaduse korral piirnormide kehtestamine teatavatele toitainetele, ning suure soola-, suhkru- ja/või teatud rasvasisaldusega toiduainete propageerimise piiramine;
- ELi põllumajandustoodete ja toiduainete edendamisprogrammi ning ELi koolikava läbivaatamine, samuti ELi toetus toiduhangetele, et parandada tervislike ja kestlike toiduainete tootmist, kättesaadavust ja kasutuselevõttu;

- toidukriisideks valmisoleku parandamine, ennetavate meetmete tõhustamine
toidukriiside lahendamisel ning ülemaailmse toidukriiside vastase võrgustiku edasine
kasutamine humanitaar-, arengu- ja rahu valdkondades.
-